

**Analiza stanu bezpieczeństwa w placówkach oświatowych oraz
edukacji młodzieży o zagrożeniach**

Ełk, wrzesień 2024 r.

Wstęp

Zapewnienie bezpieczeństwa wiąże się ściśle z edukacją i wychowaniem dzieci i młodzieży, umożliwiając im poznanie rozmaitych zagrożeń, przejawów, skutków i sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Celem edukacji dla bezpieczeństwa jest uzyskanie przez młodego człowieka umiejętności rozpoznawania symptomów zagrożeń i ich zapobieganiu, a w przypadku ich wystąpienia - umiał zachować podstawowe standardy bezpieczeństwa.

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737 z późn. zm.) – zapewnia w szczególności:

- utrzymanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach oraz
- upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych.

Należy przez to rozumieć, że organy państwa i jednostki samorządu terytorialnego powinny zapewnić taką organizację procesu nauczania, wychowania i opieki w szkołach i placówkach, aby warunki prawnie określone w ww. i innych przepisach prawnych zostały wykonywane.

Akty prawne dotyczące bezpieczeństwa w szkole

Problematyka bezpieczeństwa regulowana jest przez szereg aktów prawnych obecnie obowiązujących, do których należy zaliczyć w szczególności:

- 1) Ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r., poz. 737 z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2022 r., poz. 1116 z późn. zm.);
- 3) Ustawę z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r., poz. 986 z późn. zm.);
- 4) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 października 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2018 r., poz. 2140);
- 5) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2017 r., poz. 649);
- 6) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lutego 2019 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2019 r., poz. 323);
- 7) Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2022 r., poz. 1700 z późn. zm.);
- 8) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej, profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 1449);
- 9) Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2024 r., poz. 424 z późn. zm.);
- 10) Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1304 z późn. zm.);
- 11) Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1606).

Analiza stanu bezpieczeństwa w placówkach oświatowych

i edukacji młodzieży o zagrożeniach

I. Działania w zakresie:

1. Poprawy stanu technicznego i organizacyjnego szkoły i placówki oświatowej

W jednostkach oświatowych dokonuje się systematycznego przeglądu stanu technicznego i analizy stanu bezpieczeństwa, higieny pracy i nauki oraz ochrony przeciwpożarowej obiektów szkolnych. tj: remonty szatni, sali gimnastycznej, malowaniu ścian i wymiany stolarki okiennej, wymianie podłóg. Bieżące przeglądy sprzętu PPOŻ, wymiany sprzętu szkolnego np. ławki, krzesła. Sprawdzenie przejść ewakuacyjnych i uzupełnienie brakującego oświetlenia. Dokonuje się przeglądu i konserwacji wyposażenia oraz sprzętu w pracowniach szkolnych. Zakupuje meble i regały szkolne, a utylizuje stare. Wszystkie prace porządkowe, drobne remonty zakończono w okresie wakacyjnym. Uporządkowano szatnie uczniowskie, wyremontowano sale lekcyjne. W okresie zimowym odśnieża się posesję wokół szkół i placówek. Czynności remontowe są wykonywane na wniosek dyrektora placówki, po decyzji Zarządu Powiatu Elckiego ze wskazaniem źródła finansowania i własnych środków finansowych szkoły (w ramach dochodów własnych rachunku JST).

W szkołach i placówkach oświatowych prowadzone są działania w zakresie:

- przestrzegania procedur postępowania nauczycieli i metod współpracy szkół z policją w sytuacjach zagrożenia młodzieży przestępczością i demoralizacją;
- postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa młodzieży i wszystkich pracowników szkoły;
- udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej;
- dowożenia na zajęcia dydaktyczno – wychowawcze, terapeutyczne, rewalidacyjne w tym nauczania indywidualnego;
- dozoru nocnego obiektów oświatowych przy pomocy monitoringu;
- jest stały dostęp do telefonów alarmowych (tablice informacyjne);
- prowadzi się rzetelne i systematyczne dokumentowanie wszystkich działań w obszarze bezpieczeństwa w jednostkach oświatowych są opracowane dokumenty dotyczące działań w sytuacjach kryzysowych /zagrożenia);
- jednostki oświatowe w trakcie roku szkolnego przeprowadzają próbne ewakuacje celem praktycznego sprawdzenia organizacji i warunków ewakuacji młodzieży

i pracowników szkoły;

Szkoły i placówki oświatowe opracowały program ochrony małopłata, a wytyczne zostały zawarta w ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym uchwalone ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw. Ponadto, zgodnie z zapisami przedmiotowej ustawy, standardy ochrony małoletnich powinny być ustalone, w sposób dostosowany do charakteru i rodzaju placówki lub działalności, w szczególności:

- zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem, a zwłaszcza zachowania niedozwolone wobec małoletnich,
- zasady i procedurę podejmowania interwencji, w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego,
- procedury i osoby odpowiedzialne do składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadamiania sądu opiekuńczego,
- zasady i sposób udostępniania personelowi polityki do jej zaznajomienia i stosowania.

Oprócz tego, w standardach tworzonych w placówkach lub miejscach przeznaczonych dla małoletnich, przebywających tam regularnie lub czasowo należy określić także:

- wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone,
- zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu,
- procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie,
- zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia,
- zasady i sposób udostępniania małoletnim i ich opiekunom polityki do jej zaznajomienia i stosowania.

2. Wychowania i profilaktyki

W ramach działań prozdrowotnych realizuje się program profilaktyczno-edukacyjnych: "Znamię, znam je", "Podstępne WZW" i "Wybierz życie- pierwszy krok". Odbyła się również prelekcje na temat szkodliwości palenia wyrobów tytoniowych, profilaktyki zakażeń HIV/AIDS oraz profilaktyki zakażeń wirusem HPV. Młodzież brała w akcjach, programach, kampaniach i projektach prozdrowotne takich jak:

- „Program ARS – czyli jak dbać o miłość”;

- „Wybierz życie. Pierwszy krok”;
- „ Pomarańczowa Wstążka”;
- „ Uzależnienie od gier internetowych”;
- „Stalking- specyficzna forma przemocy”;
- „Nikotynizm i środki psychoaktywne”;
- „Zdrowy styl życia”;
- „Prawidłowe odżywianie”;
- „Czy mój telefon ma nade mną władzę?”;
- „Komunikatory internetowe”;
- „Autorytety i wzorce w życiu młodego człowieka”;
- „Depresja – jak ją leczyć?”;
- „Skutki nadużywania alkoholu”;
- „Phishing - wyludzenia danych osobowych przez Internet”;
- „ Prawdy i mity na temat AIDS”.

Udział młodzieży w zajęciach prowadzonych przez pracowników w PCPP-P w Ełku dotyczących edukacji w zakresie ochrony zdrowia psychicznego. Placówki oświatowe zarządzane przez Powiat Ełcki nawiązały współpracę z „Pro-Medica” w Ełku, koordynowaną przez Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży. Odbywały się również warsztaty dla rodziców z profilaktyki uzależnień.

Na przełomie roku 2023/2024 Zespół Szkół nr 1 im. J. Śniadeckiego w Ełku, Zespół Szkół nr 5 im. K. Brzostowskiego w Ełku, Zespół Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Ełku i Centrum Kształcenia Zawodowego w Ełku wzięły udział w projekcie „Wektory życia”. W szkołach przeprowadzono warsztaty, które miały charakter gier edukacyjnych, pracy z aplikacją webową, pracy w grupach, pracy projektowej, stop klatki (elementy dramy), wędrujących plakatów, prezentacji multimedialnych. Pomoce dydaktyczne były efektywnym i atrakcyjnym uzupełnieniem treści, inspirowały i angażowały do pracy wszystkich uczestników. Nabycie przez nauczyciela umiejętności trenerskich z zakresu: świadome i odpowiedzialne rodzicielstwo, kształtowanie postawy prozdrowotnej i prozdzielskiej, autorefleksja nad dzisiejszymi wyborami, dbałość o płodność oraz o zdrowie prokreacyjne, przygotowanie do rodzicielstwa, postawa dojrzałość do miłości, znajomość współczesnych zagrożeń, ukierunkowanie na podstawie akceptacji życia na każdym etapie, znajomość ról małżeńskich i rodzicielskich, świadomość młodzieży o niepłodności, chorób dziecka w okresie prenatalnym, proces zmian zachodzących w człowieku na etapie dojrzewania.

Przeprowadzono różnorodne działania w ramach realizacji założeń zawartych w Programie Wychowawczo – Profilaktycznym Szkół oraz wynikających z aktualnych potrzeb szkoły określonych poprzez diagnozę wychowawczą, obserwację oraz nieoczekiwanych zdarzeń losowych .

W roku szkolnym 2023/2024 przeprowadzono:

- diagnozę wychowawczą przeprowadzoną wśród uczniów dotyczącą czynników ryzyka, zażywania przez nich środków uzależniających, przemocy w klasie, szkole, problemów wychowawczych w klasie, włączono działania psychologiczne i profilaktyki suicydalnej;
- spotkania uczniów z przedstawicielem policji na temat przemocy wśród młodzieży, cyberprzemocy i bezpieczeństwa w sieci, odpowiedzialności karnej za łamanie prawa, ryzyka zażywania narkotyków – w tym dopalaczy, substancji psychoaktywnych;
- spotkanie uczniów z przedstawicielem straży miejskiej – tematyką było bezpieczeństwo na terenie miasta, konsekwencje łamania zasad społecznych, drogowych, konsekwencje picia alkoholu w miejscach publicznych;
- zajęcia wychowawcze w klasach realizowane były przez wychowawców i pedagoga szkolnego, psychologa i interwencyjnie z psychiatrą, lekarzem i przez sanepid dotyczące konsekwencji zażywania środków uzależniających, w tym dopalaczy, palenia marihuany, palenia papierosów w tym e – papierosów, używania alkoholu, przemocy fizycznej i psychicznej w szkole, poza szkołą, w domach rodzinnych;
- zajęcia wychowawcze w klasach realizowane przez wychowawców i pedagoga szkolnego, dotyczące bezpieczeństwa w Internecie, cyberprzemocy, gier negatywnie wpływających na zachowanie młodych ludzi;
- zajęcia wychowawcze w klasach realizowane przez wychowawców i pedagoga szkolnego dotyczące tolerancji, szacunku dla inności, akceptacji, właściwych relacji międzyludzkich, kultury zachowania w każdej sytuacji i w stosunku do wszystkich ludzi;
- zajęcia integracyjne w klasach pierwszych mające na celu wzajemne zapoznanie się uczniów, pomoc w wytworzeniu się prawidłowych relacji rówieśniczych, wdrażanie do koleżeństwa, przyjaźni i wzajemnej pomocy, wytwarzające poczucie przynależności do danej grupy społecznej;

- zajęcia wychowawcze w klasach kształtujące u uczniów umiejętność właściwego rozwiązywania konfliktów międzyludzkich bez uciekania się do przemocy, wdrażające do asertywnych postaw, kultury zachowania;
- zajęcia wychowawcze w klasach na temat umiejętności radzenia sobie ze stresem, sytuacjami trudnymi, negatywnymi emocjami, przekazywanie informacji dotyczących instytucji świadczących pomoc w rozwiązywaniu różnych problemów;
- akcje wychowawcze przeprowadzane w szkole: Światowy Dzień Tolerancji, Dzień Bez Wulgaryzmów, Światowy Dzień bez Papierosa, Dzień Rzucania Palenia;
- pedagogizacja rodziców – spotkanie z przedstawicielem policji i sanepidu;
- spotkanie uczniów z pedagogiem szkolnym, psychologiem – zajęcia na temat zdrowego odżywiania się, konsekwencji spożywania napojów energetyzujących, fast – foodów, słodczy, potrzeby dbania o własne zdrowie;
- zajęcia wychowawcze w klasach prowadzone przez wychowawców i pedagoga szkolnego związane z koronawirusem – zasady bezpieczeństwa, higieny, właściwego mycia rąk;
- projekty ogólnopolskie np. „Dama i Dżentelmen Śniadeckiego” we współpracy z p. Ireną Kamińską Radomską i p. Dominiką Grodowską.

Jak wynika z ankiet, obserwacji i rozmów z uczniami, rodzicami i nauczycielami szkół dyrektorzy zapewniają poczucie bezpieczeństwa, jednakże nieustannie dba się o podnoszenie świadomości i odpowiedzialności wśród wszystkich klientów szkoły tak, aby zwiększać bezpieczeństwa w szkołach, dzięki czemu warunki sanitarne, techniczne i środowiskowe szkół ewaluują czyniąc je coraz doskonalszymi.

3. Współpracy z instytucjami wspomagającymi takimi jak:

- Powiatowym Centrum Pomocy Psychologiczno- Pedagogicznym w Ełku;
- Komendą Powiatową Policji w Ełku;
- Sądem Rejonowym w Ełku w tym z kuratorami sądowymi zawodowymi i społecznymi;
- Strażą Miejską w Ełku;
- Miejskim Ośrodkiem Pomocy;
- Szpitalem Miejskim w Ełku „Pro – Medica”;
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku;

- Poradnią Zdrowia Psychicznego w Ełku;
- Punktem Konsultacyjnym dla Ofiar Przemocy;
- Urzędem Miasta Ełk – Pełnomocnikiem ds. Profilaktyki Alkoholowej;
- Wydziałem Edukacji i Kultury;
- Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Ełku;
- Powiatową Stacją Sanitarno- Epidemiologiczną w Ełku;
- Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży;
- NZOZ „Szkolmed”;
- Organizacje pozarządowe „NGO”.

II. Podsumowanie

W każdej szkole i placówce oświatowej podejmowane są liczne inicjatywy wychowawcze, dydaktyczne i profilaktyczne, mające na celu stworzenie bezpiecznych i higienicznych warunków do pracy i nauki. Działania te przyczyniają się do budowania wizerunku szkoły jako bezpiecznego miejsca oraz zwiększają świadomość uczniów oraz rodziców na temat problemów związanych z przemocą i uzależnieniami, pomagając w ich przeciwdziałaniu.

W szkołach skupiono się na edukacji ograniczania zagrożeń w szkołach, które wynikły z liczby wypadków szkolnych, uzasadnia obowiązki prawne w zakresie kontrolowania bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, nałożone na dyrektorów szkół. Sprawną realizację tych zadań wspomagano przez stosowanie odpowiednich narzędzi do identyfikacji zagrożeń oraz zapobiegania wypadkom szkolnym. Przypominając przedstawione w nich podstawowe zasady zwrócono szczególną uwagę na konieczność przekazywania zarówno uczniom, jak i nauczycielom, właściwych zasad postępowania, zmniejszających niebezpieczeństwo wypadku.

Działania profilaktyczne obejmowały przede wszystkim utrwalanie właściwego zachowania. Ustalono reguły, a także właściwe motywowanie do ich przestrzegania, poprzez wspieranie aktywnych postaw na rzecz poprawy bezpieczeństwa w szkole, wyrażanych właściwym postępowaniem, a także zgłaszaniem spostrzeżonych nieprawidłowości i zagrożeń oraz pomysłów poprawy bezpieczeństwa na terenie szkoły. Ze względu na to, że większości urazów ma miejsce podczas trwania zajęć wychowania fizycznego, nie pozostawia się uczniów bez opieki w trakcie tych lekcji.

Wobec narastających zagrożeń świata zewnętrznego, pogorszenia więzi rodzinnych i społecznych, instrumentalizacji stosunków międzyludzkich, to właśnie szeroko rozumiane zapewnianie bezpieczeństwa uczniom staje się jednym z wyzwań przed jakim staje dziś współczesna szkoła.

Na kwestie bezpieczeństwa w szkole można spojrzeć z wielu perspektyw. Wizerunek bezpiecznej i przyjaznej szkoły jest tworzony przez różnorodne czynniki, na które mamy różny wpływ. W kontekście psychospołecznym istotne jest dbanie o atmosferę społeczną, relacje między uczniami a nauczycielami, wsparcie ze strony pedagogów, postawy uczniów wobec szkoły, a także ich umiejętności społeczne, psychologiczne i emocjonalne, jak również kompetencje zawodowe nauczycieli. Z moralnego i etycznego punktu widzenia kluczową rolę odgrywa system wartości, na którym szkoła się opiera, a także indywidualne postawy nauczycieli, rodziców i uczniów. Duże znaczenie mają również jasno określone zasady i normy regulujące relacje społeczne oraz sposób funkcjonowania uczniów w szkole.

Odpowiedzialność pracowników szkoły za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów korelują z agresją i przemocą, trudnymi, problemowymi, ryzykownymi zachowaniami uczniów, sięganiem po używki i substancje psychoaktywne, niszczeniem mienia, próbami samobójczymi, depresjami i wieloma innymi zagrożeniami.

Stosunek uczniów do szkoły jako instytucji, a także do nauczycieli jest niezmiernie istotny dla rozwoju emocjonalnego i poznawczego ucznia. Wśród najczęściej wymienianych wskaźników samopoczucia uczniów i postaw wobec szkoły wymienia się: poczucie związku ze społecznością szkolną, frekwencję, relacje pomiędzy nauczycielami a uczniami, a także poczucie wsparcia otrzymywanego ze strony nauczycieli.

Wśród uczniów obserwujemy:

- spadek aktywności i motywacji do nauki,
- spadek zainteresowań,
- zachowania agresywne,
- sięganie po substancje psychoaktywne, a nawet używanie,
- izolowanie się od rówieśników,
- wagary, porzucenie szkoły.

Szkoła może stać się miejscem, gdzie rodzi się przemoc, jeśli nie zadba się o stworzenie odpowiedniego klimatu i poczucia wspólnoty wśród uczniów. Kluczowym elementem bezpieczeństwa w szkole jest pozytywna atmosfera, dobre relacje interpersonalne oraz warunki sprzyjające rozwojowi, zdrowiu psychicznemu i procesowi nauki. Szkoła działa

jako system, który wpływa nie tylko poprzez relacje między nauczycielem a uczniem czy między samymi uczniami, ale także przez ogólną atmosferę i kulturę organizacyjną, nazywaną często kulturą szkoły. Normy i wartości kształtujące oczekiwane zachowania oraz interakcje społeczne mają bezpośredni wpływ na klimat społeczny. Organizacja pracy szkoły, jej warunki fizyczne, a przede wszystkim relacje międzyludzkie i społeczny klimat szkoły mogą znacząco poprawiać bezpieczeństwo, stając się tarczą przeciwko agresji, trudnym zachowaniom i patologiom.

W wymiarze społecznym, czynniki mające wpływ na klimat i możliwość pojawiania się zachowań agresywnych, są następujące:

- bierna rola dyrektora,
- chaos organizacyjny,
- bezosobowe relacje nauczyciel – uczeń,
- brak przejrzystych oczekiwań i jasnych zasad dyscypliny,
- uczniowie pozbawieni wpływu na tworzenie szkoły i jej reguł,
- słaba komunikacja pomiędzy nauczycielami, uczniami i rodzicami,
- niskie kompetencje i morale uczniów i nauczycieli,
- brak oferty zajęć pozalekcyjnych.

To od nas zależy, jaki model szkoły chcemy stworzyć. Niezbędne jest skierowanie nauczania na aktywizację uczniów, ich współpracę oraz rozwijanie umiejętności i postaw. Kluczowe jest ocenianie indywidualnych osiągnięć, stosowanie angażujących metod, efektywne zarządzanie klasą i budowanie relacji. Taki proces może wspierać nauczyciel, który pełni rolę nie tylko dydaktyka, ale także wychowawcy, refleksyjnego praktyka, oferującego uczniom wsparcie i zrozumienie.

III. Wnioski

Prezentowany stan bezpieczeństwa w jednostkach oświatowych jest na bardzo dobrym poziomie, a młody kształtujący się człowiek może mieć poczucie bezpieczeństwa, wsparcia innych osób. Analiza wykazuje, że w szkołach i placówkach są spełniane wymagania z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy i nie stwierdzono rażących zaniedbań (wyniki kontroli zewnętrznych i wewnętrznych).

Bezpieczna szkoła to taka, w której zarówno uczniowie, jak i nauczyciele czują się komfortowo, mają możliwość odnoszenia sukcesów i zaspokajania kluczowych potrzeb. Współpraca i dobra atmosfera zależą od szacunku wobec ucznia, uznania jego prawa do

wyboru oraz uczenia się odpowiedzialności za własne decyzje i życie. Taka szkoła wspiera zdrowie psychiczne oraz rozwój osobisty uczniów oraz wspiera rozwój zawodowy nauczycieli. Otwarta komunikacja i współpraca wśród nauczycieli, a także możliwość czerpania satysfakcji z pracy, pomagają zapobiegać wypaleniu zawodowemu. Dlatego kluczowe jest przygotowanie kadry do realizacji programów budujących klimat bezpieczeństwa i zaufania. Ważne jest także wspieranie nauczycieli, rozwijanie ich kompetencji wychowawczych oraz umiejętności radzenia sobie ze stresem i wypaleniem zawodowym.

Podsumowując, można stwierdzić, że skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom dla bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego wymaga tworzenia wspólnoty szkolnej opartej na współpracy. Wspólnota uczących się funkcjonuje jako organizm demokratyczny, który kładzie nacisk na wspieranie uczniów w realizacji ich osobistych potrzeb poprzez działania społeczne. Biurokratyczne struktury tradycyjnych szkół są zastępowane przez wspieranie autonomii uczniów, odpowiedzialnego podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów. Wspólnota jest silna, a relacje w niej zdrowe, jeśli jej członkowie wzajemnie wspierają się w zaspokajaniu swoich potrzeb. Kluczowe dla wspólnoty są relacje oparte na rozumności i wolności, zarówno dzieci, jak i uczniów. Wzajemny szacunek oraz nawiązywanie więzi w tradycji i lokalnym kontekście tworzą fundamenty szkoły, która jest bezpieczna, przyjazna i sprzyja zdrowiu fizycznemu i psychicznemu.